



เฉลย ประโยค ๑ - ๒  
และเปรียญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคอเป็นไทย

สอบ วันที่ ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๑๖

-----  
แปล โดยพยัญชนะ

๑. อถ นั พุราหุมนโณ อาห โภติ ตูว อุกทจากรุขิย กุมภิเล วีย เคหมชฺเฒ วสนโจเร  
วีย มนุเต ปสฺสนสีลา ตฺถุหิ โหหิติ ฯ พุราหุมน ชฺ อิจฺฉสิ ตํ วเทหิ นยิทํ ปญจกามคฺคฺคเสวิโน  
ปทนฺติ ฯ อิตฺ จิตฺ จ โอลเณฺโต สตุถารํ ทิสฺวา อัย โส ปุริโสติ วตุวา พุราหุมนฺ คนฺตุวา  
สมณ ชีตฺรํ เต โปสวานตฺถาย ทมฺมิตฺติ อาห ฯ สตุถา ชีตฺรา เต มยฺหํ อตุโถ อตุถิ วา นตุถิ วาติ  
อวตุวา ว พุราหุมนฺ เอกนฺเต การณํ กเถมิตฺติ วตุวา กเถหิ สมณชาติ วุตฺเต มหาภินิกฺขมนโต  
ปญฺจราย ยาว อชปาลนิกฺโรธมฺมุลา มารเณ อนุพฺนฺธภาวํ อชปาลนิกฺโรธมฺมุเล จ อตีโตทานิ เม เอส  
วิสยนฺติ ตสฺส โสกาตุรฺสฺส โสกวุปสมนฺตถํ อากตาหิ มารชิตาหิ กุมาริกวณฺณาทิวเสน  
ปโยชิตปโลภนํ อัจฺจิจิตฺวา

ทิสฺวาน ตถฺหํ อรติณฺจ รากํ  
นาโหสิ จนฺโท อปี เมถุนฺสฺมี  
กิเมวิทํ มุตฺตกรีสฺปญฺณํ  
ปาทาปิมนํ สมฺมุสิตฺตํ น อิจฺเจติ

อิมํ คถมาห ฯ

แปล โดยอรรถ

๒. สตุถา เอตสฺมี นิทานเ อายตี สนนฺธิการํ ปริวชชนตุถาย ภิกฺขุณฺํ สิกฺขาปทํ  
ปญฺญาเปตฺวาปิ เถเรน ปน อปฺปญฺยตุเต สิกฺขาปเท อปฺปิจฺจตํ นิสฺสาย กตฺตฺตา ตสฺส โทสาภาวํ  
ปกาสเนฺโต อนุสนฺธิ ฆญฺเฏควา ฐมฺมํ เทเสฺนฺโต อิมํ คาถมาห

เยสํ สนนฺจโย นตฺถิ

เย ปริญฺญาตโกชฺนา

สุญฺยโต อนิมิตฺโต จ

วิโมกฺโข เยส โคจโร

อากาเสว สกฺกนฺตานํ

คตฺติ เตสํ ทฺรนฺวยาติ ฯ

ตตฺถ สนนฺจโยติ เทว สนนฺจยา กมฺมสนนฺจโย จ ปจฺจยสนนฺจโย จ เตสุ กุสลา-  
กุสลกมฺมํ กมฺมสนนฺจโย นาม จตฺตาริ ปจฺจยา ปจฺจยสนนฺจโย นาม ฯ ตตฺถ วิหารเ วสนตฺตส  
ภิกฺขุโน เอกํ คุพฺปิณทกํ จตฺตฺพภาคมตฺตํ สปฺปี เอกญจ ตณฺฑุลนาฬิ ฐเปนตฺตส ปจฺจยสนนฺจโย  
นตฺถิ ตโต อุตฺตริ โหติ เยสํ อัยํ ทฺวิโร สนนฺจโย นตฺถิ ฯ ปริญฺญาตโกชฺนาติ ตีหิ ปริญฺญาหิ  
ปริญฺญาตโกชฺนา ฯ ยาคฺคาทินํ หิ ยาคฺคาทิตฺชานนํ ญฺาตปริญฺญา ออาหารเ ปฏฺิกูลสญฺยวเสน  
ปน โกชฺนสฺส ปริชานนํ ตีรณปริญฺญา กวพิงฺการาหารเ ฉนฺทราคาปกทฺตฺตณฺณณณณ  
ปหานปริญฺญา อิมาหิ ตีหิ ปริญฺญาหิ เย ปริญฺญาตโกชฺนา ฯ สุญฺยโต อนิมิตฺโต จาติ เอตฺถ  
อปฺปณฺธิตฺตวิโมกฺโขปิ คหิโตเยว ฯ (ตีณฺปิ เหนฺตานิ นิพฺพานสฺเสว นามานิ นิพฺพานํ หิ  
ราคโทสโมหานํ อภาเวน สุญฺยํ เตหิ จ วิมุตฺตฺนฺติ สุญฺยโต วิโมกฺโข ตํ ราคาทินิมิตฺตानํ  
อภาเวน อนิมิตฺตํ เตหิ จ วิมุตฺตฺนฺติ อนิมิตฺโต วิโมกฺโข ราคาทิปฺปณฺธิชฺนํ ปน อภาเวน  
อปฺปณฺธิตํ เตหิ จ วิมุตฺตฺนฺติ อปฺปณฺธิโต วิโมกฺโขติ วุจฺจติ ผลสฺมาปตฺตฺติวเสน ตํ อารมฺมณํ  
กตฺวา วิหรนฺตานํ อัยํ ตฺวิโร วิโมกฺโข เยสํ โคจโร) ฯ คตฺติ เตสํ ทฺรนฺวยาติ ยถา นาม อากาเสน  
คตฺตานํ สกฺกนฺตานํ ปทนฺกฺเขปสฺส อทสฺสเนน คตฺติ ทฺรนฺวยา น สกฺกา ญาคฺุ เอวเมว เยสํ อัยํ  
ทฺวิโร สนนฺจโย นตฺถิ อิมาหิ จ ตีหิ ปริญฺญาหิ ปริญฺญาตโกชฺนา เยสญจ อัยํ วุตฺตปฺปการิ  
วิโมกฺโข โคจโร เตสํ ตโย ภาว จตฺตฺสโย โยนิโย ปญฺจคตฺติโย สตฺต วิญฺญาณญฺจิตฺติโย นว  
สตฺตวาสาติ อิมสฺส ปญฺจสฺส โกฏฺฐาเสสฺส อิมินา นาม คตฺตาติ คมนสฺส อปฺปญฺญายนโต คตฺติ  
ทฺรนฺวยา น สกฺกา ปญฺญาเปตฺตฺนฺติ ฯ

-----  
ให้เวลา ๔ ชั่วโมงกับ ๑๕ นาที



เฉลย ประโยค ๑ - ๒  
และปริยญตรี ปีที่ ๑ - ๒

แปล มคธเป็นไทย

-----

แปล โดยพยัญชนะ

๑. ครั้งนั้น อ. พราหมณ์ กล่าวแล้วว่า คุณก่อนนางผู้เจริญ อ. เธอ เป็นผู้มีการเห็น  
ซึ่งมนต์ ท. ราวกะว่า จระเข้ ในตุ่มแห่งน้ำ ราวกะว่า โจรผู้อยู่ในทามกลางแห่งเรือนเป็นปกติ  
ยอมเป็น อ. เธอ เป็นผู้หนึ่ง จงเป็น ดังนี้ กะนางพราหมณีนั่น ๆ อ. นางพราหมณ์กล่าวแล้วว่า  
คุณก่อนพราหมณ์ อ. ท่าน ย่อมปรารธนา เพื่ออันกล่าว ซึ่งคำใด อ. ท่าน จงกล่าว ซึ่งคำนั้น  
อ. รอยเท่านั้น เป็นรอยเท้า ของบุคคล ผู้เสพซึ่งกามคุณห้า โดยปกติ ย่อมเป็น หามิได้ ดังนี้ ๆ  
อ. พราหมณ์ แลดูอยู่ ข้างนี้ด้วย ข้างนี้ด้วย เห็นแล้ว ซึ่งพระศาสดา กล่าวแล้วว่า อ. สมณะนี้  
คือ อ. บุรุษนั้น ดังนี้ ไปแล้ว กล่าวแล้วว่า คุณก่อนสมณะ อ. ข้าพเจ้า จะให้ซึ่งชิดา แก่ท่าน  
เพื่อประโยชน์แก่การพอกเลี้ยง ดังนี้ ๆ อ. พระศาสดา ไม่ตรัสแล้วว่า อ. ความต้องการ  
ด้วยชิดาของท่าน มีอยู่ แก่เราหรือ หรือว่า อ. ความต้องการ ด้วยชิดาของท่าน ย่อมไม่มี  
แก่เรา ดังนี้เทียว (ไม่ตรัสว่า อ. ความต้องการ ด้วยชิดา ของท่าน มีอยู่ แก่เรา ดังนี้หรือ หรือว่า  
อ. ความต้องการ ด้วยชิดา ของท่าน ย่อมไม่มี แก่เรา ดังนี้ เทียว) ตรัสแล้วว่า คุณก่อนพราหมณ์  
อ. เราจะกล่าว ซึ่งเหตุหนึ่ง แก่ท่าน ดังนี้ ครั้น เมื่อคำว่า คุณก่อนสมณะ อ. ท่าน จงกล่าวดังนี้  
อันพราหมณ์ กล่าวแล้ว ตรัสบอกแล้ว ซึ่งความที่แห่งพระองค์ เป็นผู้อันมารติดตาม จำเดิมแต่  
การเสด็จออกเพื่อคุณอันยิ่งใหญ่ เพียงไร แต่โคนแห่งต้นอपालนิโครชด้วย ซึ่งการ  
ประเล้าประโลม อัน ๆ ชิดาแห่งมาร ท. ผู้มาแล้ว เพื่ออันยังความโศกของมารนั้นผู้กระสับ  
กระส่ายเพราะความโศกว่า อ. พระสมณะ ผู้โคดมนี้ ไปล่วงแล้ว ซึ่งวิสัย ของเรา ในกาลนี้ ดังนี้  
ให้เข้าไปสงบ ประกอบแล้ว ด้วยสามารถแห่งเพสมิเพศแห่งกุมาริกาเป็นต้นที่โคนแห่งต้นอช  
ปาลนิโครชด้วย ตรัสแล้วซึ่งพระศาสดานี้ว่า

แม่ อ. ความพอใจ ในเมถุน ไม่ได้มีแล้ว แก่เรา เพราะเห็น  
 ซึ่งนางตัณหาด้วย ซึ่งนางอรติด้วย ซึ่งนางราคาคด้วย  
 แม่ อ. ความพอใจ ในเมถุน จักมีอย่างไรมันทีเยว แก่เรา  
 เพราะเห็น ซึ่งสรีระแห่งธิดา ของท่านนั้น อันเต็มแล้ว ด้วยมูตร  
 และกรีส อ. เรา ย่อมไม่ปรารถนา เพื่ออันถูกต้อง ซึ่งสรีระ  
 แห่งธิดา ของท่านนี้ แม่ด้วยเท่า ดังนี้ ฯ

### แปล โดยอรรถ

๒. พระศาสดา แม่ทรงบัญญัติสิกขาบทแก่ภิกษุทั้งหลาย เพื่อประโยชน์แก่การเว้น  
 การกระทำ การสั่งสมต่อไป ในเพราะเหตุนั้นแล้ว ก็แต่ว่า เมื่อจะทรงประกาศว่าพระเถระนั้น  
 ไม่มีโทษ เพราะการกระทำการสั่งสมการเก็บอาหารนั้น พระเถระ อาศัยความเป็นผู้มักน้อย  
 กระทำแล้ว ในเมื่อยังไม่ได้ทรงบัญญัติสิกขาบทไว้ เมื่อจะทรงสืบทอดอนุสนธิ แสดงธรรม  
 ตรัสพระภาษานี้ว่า

ชนเหล่าใด ไม่มีการสั่งสม มีโภชนะอันกำหนดรู้แล้ว มีสุญญต-  
 วิโมกข์ และอนิมิตตวิโมกข์เป็นอารมณ์ คติ ของชนเหล่านั้น  
 ไปตามได้ยาก เหมือนคติของฝูงนก ในอากาศ ฉะนั้น ดังนี้ ฯ

บรรดาบทเหล่านั้น บทว่า สนุญโย ความว่า การสั่งสมมี ๒ อย่าง คือ การสั่งสม  
 กรรม ๑ การสั่งสมปัจจัย ๑ ในการสั่งสม ๒ อย่างนั้น กรรมที่เป็นกุศลและอกุศล ซึ่งว่าการ  
 สั่งสมกรรม ปัจจัย ๔ ซึ่งว่าการสั่งสมปัจจัย ฯ ในการสั่งสม ๒ อย่างนั้น การสั่งสมปัจจัย  
 ย่อมไม่มีแก่ภิกษุผู้อยู่ในวิหาร เก็บก้อนน้ำอ้อยไว้ก้อนหนึ่ง เนยใส ประมาณ ๔ ส่วน และ  
 ข้าวสารทะนานหนึ่ง เกินกว่านั้นไป จึงเป็นการสั่งสมปัจจัย ชนเหล่าใด ไม่มีการสั่งสม ๒  
 อย่างนี้ ฯ บทว่า ปริยญาติโกชนา คือ ผู้มีโภชนะอันกำหนดรู้แล้ว ด้วยปัญญา ๓ ฯ ก็การรู้  
 โภชนะมีข้าวต้มเป็นต้น โดยความเป็นโภชนะมีข้าวต้ม ชื่อว่า ญาตปริยญา ส่วนการกำหนดรู้  
 โภชนะ ด้วยอำนาจความสำคัญในอาหารว่าเป็นของปฏิภูถ ชื่อว่า ศีรณปริยญา ญาณอันเป็น



เครื่องพรากออกซึ่งความกำหนดด้วยอำนาจความพอใจในกวจิการอาหาร ชื่อว่า ปหานปริญา  
 ชนเหล่าใด มีโภชนะอันกำหนดรู้แล้วด้วยปริญา ๓ เหล่านี้ ฯ แม้อัปภินิหิตวิโมกข์ พระผู้มี  
 พระภาคเจ้าทรงถือเอาแล้วเหมือนกัน ในบาทพระคาถานี้ว่า สุญญโต อนิมิตโต จ ดังนี้ ฯ  
 (เพราะว่า บทเหล่านั้น แม้ทั้ง ๓ ก็เป็นชื่อแห่งพระนิพพานนั้นแหละ จริงอยู่ พระนิพพาน  
 ชื่อว่า เป็นธรรมชาติว่าง เพราะไม่มีราคะโทสะและโมหะ และพ้นแล้วจากราคะโทสะและ  
 โมหะเหล่านี้ เพราะเหตุนั้น พระนิพพานนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า สุญญตวิโมกข์  
 พระนิพพาน ชื่อว่า เป็นธรรมชาติหามีไม่ได้ เพราะไม่มีนิมิตมีราคะเป็นต้น และพ้นแล้ว  
 จากนิมิตมีราคะเป็นต้น เหล่านั้น เพราะเหตุนั้น พระนิพพานนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า  
 อนิมิตตวิโมกข์ อนึ่ง พระนิพพาน ชื่อว่า ไม่มีกิเลสเป็นเครื่องตั้งอยู่ เพราะไม่มีกิเลสเป็นเครื่อง  
 ตั้งอยู่มีราคะเป็นต้น และพ้นจากกิเลสเป็นเครื่องตั้งอยู่มีราคะเป็นต้นเหล่านั้น เพราะเหตุนั้น  
 พระนิพพานนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า อัปปภินิหิตวิโมกข์ วิโมกข์ ๓ อย่างนี้  
 เป็นอารมณ์ของชนเหล่าใด ผู้กระทำพระนิพพานนั้น ให้เป็นอารมณ์อยู่ ด้วยสามารถแห่งผล  
 สมบัติ ฯ) บาทพระคาถาว่า คติ เตสํ ทุรณฺวยา ความว่า คติ ของฝูงนก ตัวไปแล้ว ทางอากาศ  
 ไปตามได้ยาก คือ ใคร ๆ ไม่อาจจะรู้ได้ เพราะไม่เห็นที่ทิ้งรอยเท้าไว้ ชื่อฉันใด ชนเหล่าใด  
 ไม่มีการสั่งสม ๒ อย่างนี้ ผู้มีโภชนะอันกำหนดรู้แล้ว ด้วยปริญา ๓ อย่างเหล่านี้และผู้มี  
 วิโมกข์ มีประการอันกล่าวแล้วนี้เป็นอารมณ์ คติของชนเหล่านั้น ก็ฉันนั้นเหมือนกันไปตามได้  
 ยาก คือใคร ๆ ไม่อาจกำหนดได้ เพราะไม่ปรากฏการไปว่า ชนเหล่านั้นไปแล้วโดยส่วนชื่อนี้  
 บรรดาส่วนทั้ง ๕ คือ ภพ ๓ กำเนิน ๔ คติ ๕ วิญญาณฐิติ ๖ สัตตาวาส ๘ ดังนี้ ฯ